

Græssende dyr giver en mangfoldig natur

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Af Naturchef Heidi Buur Holbeck, SEGES

Kvæg har en nøglefunktion i naturen. De skaber grundlaget for at der er levesteder for en lang række af de dyre- og plantearter, som ellers er trængte i den Danske natur. I denne artikel får du argumenterne for, hvorfor det selv i disse klimakrisetider er nødvendigt at have græssende dyr på naturarealerne.

Græssende dyr har en nøglefunktion for biodiversiteten

Flere kvægbrugere oplever at det er svære at afsætte deres kød til forbrugerne, simpelthen fordi befolkningen er begyndt at spise mindre oksekød for at skåne klimaet. Som kvægbruger bliver du helt sikker ofte stille skeptiske spørgsmål omkring kvægets klimabelastning, især hvis du kommer til storbyerne. Vi har en klimakrise, men lige efter klimakrisen lurder en biodiversitetskrise, som får større og større bevågenhed. Det skyldes, at sjældne og truede dyre- og plantearter får det værre og nogle forsvinder helt, i en hast, som ikke er set siden dinosaurnes uddøden.

Så selvom vi der færdes ude i naturen ser masser af råvildt, ræve, harer og mange rovfugle er kommet til over de seneste år, så er flere af de fugle, insekter, planter og svampe, der tidligere var helt almindelige i vores natur, nu blevet sjældne eller helt forsvundet. De vigtigste grunde til arternes tilbagegang er, at vi mennesker fylder meget og bruger naturens ressourcer. Der mangler simpelthen plads til naturen og de arter, som bor i den.

Kvæget spiller en nøglerolle for naturen

Som landmand kan det være frustrerende at føle, at man ofte får del af skylden for naturens tilbagegang. Samtidig fylder bekymringen for kvægs klimaaftryk mere og mere. Netop derfor er det som kvægbruger særligt vigtigt at kende til de store, gavnlige effekter de græssende dyr kan tilføre naturarealerne, når de kommer ud. Græsning er nemlig et af de vigtigste virkemidler til at opnå en rig natur. Når dyrene græsser, trumper, skider og gnaver, er de med til at skabe en variation og dynamik, som danner levesteder for en hel række af andre arter.

Giv plads til blomster, buske og træer

De store planteædere som heste og kvæg æder ikke bare græs og urter, men også træer og buske. Dyrene skaber med deres blotte tilstedeværelse variation i vegetationen både fordi de foretrækker at græsse hårdere i nogle områder end andre, men også fordi deres tramp skaber nye spirebede og områder med bar jord. Hvis dyrene får lov at gå ude til hen i efteråret eller gennem hele året, vil de æde af og knække grene af træer og buske. Når dyrene gnaver i buske og træer, så svækkes veddet og bliver mere beboeligt for insekter, laver, mos og svampe.

Lort fra store planteædere er levesteder for mere end 200 forskellige arter, som er knyttet til lort. Det gælder for arter som skarnbasser, møgbiller, møggravere og møgkærer, men

Blomstrende urter er livsgrundlaget for et væld af arter. Derfor er en hård nedgræsning om sommeren katastrofal for hele den fødekæde af dyr og planter, der er knyttet til arealet. På dette foto ses et naturareal, hvor der praktiseres et lavt græsningstryk i sommerperioden. Det har resulteret i et rigt blomsterflor, der er til gavn for sommerfugle, bier og mange andre arter. Når der ikke spises op i løbet af sommeren, er der desuden føde til de græssende dyr i vintermånederne

Foto: Anne Eskildsen (SEGES)

også mange fluer. Flere af møgbillerne er i stor tilbagegang, da der simpelthen mangler frisk lort i landskabet. En lang række svampe og enkelte arter af mosser, er afhængige af møg og mange planter får spredt deres frø gennem dyrenes lort. Græsning skaber derfor et puslespil af forskellige levesteder. Men det kræver, at du som dyreholder tænker over, hvordan dine dyr græsser på naturarealerne.

Pas på med for mange dyr på naturarealer

Hvis der går for mange dyr på arealet, vil det let føre til, at arealet bliver græsset for hårdt. Så vil arealet blive ensformigt og uden blomsterflor. Samtidig begrænser det planternes formering og spredning via frøsætning.

Blomstrende planter skaber grundlag for et helt netværk af organismer, lige fra sommerfugle, bier og andre insekter, som lever af nektar og pollen, til fugle, flagermus og andre større dyr, som lever af insekterne. Det kan derfor være katastrofalt for biodiversiteten, hvis blomsterne bliver ædt. Et godt pejlemærke på om græsningen er for hård, er at se efter om der er flere blomster uden for hegnet end inden for hegnet.

Tilpas valg af dyr til arealerne

Det er vigtigt, at dine dyr passer til de arealer de skal gavne. Så tunge store intensive racer passer ikke til hverken meget næringsfattige eller våde arealer. På de næringsfattige arealer, vil de hurtigt mangle foder og dermed vil tilvæksten falde. Tilskuds fodring er en dårlig løsning på naturarealerne, så derfor skal der enten gå færre dyr på arealet eller du skal vælge mere ekstensive dyr til sådanne arealer.

De meget fugtige arealer harmonerer også dårligt med tunge dyr, som hurtigt får trådt arealet op. Sørg derfor for at bruge de rigtige dyr på de rigtige arealer, så du kan slippe for bøvnl og i stedet nyde synet af de græssende dyr og det blomsterflor og liv dyrene skaber!

Kvæg og andre store planteædere gavner ikke kun naturen vha deres græsning. Når de færdes ude på naturarealerne skaber de også variation og dynamik, fx når de spreder deres gødning og blottlægger jordbunden. Disse forstyrrelser skaber levesteder for massevis af andre arter.

Foto: Anne Eskildsen

Læs mere

INDIKATORER FOR GOD NATURTILSTAND – I denne folder kan du læse mere om, hvordan du tager temperaturen på dine naturarealer:

Kvæg er gode til at fungere som naturlige 'kratryddere', især hvis de får lov til at færdes i krattet i de kolde måneder, hvor føden ude på græsarealerne er mere knap. Deres bid og tramp er med til at åbne krattet op, og skaber på samme tid mange nye levesteder for svampe, fugle, flagermus, insekter mv.

Hvis du er i tvivl om, om du har et passende græsningstryk på dine arealer, er det en god idé at holde øje med, om der er blomstrende blomster på arealet gennem hele vækstsæsonen. Hvis du kan se, at der er mange flere blomster udenfor end indenfor hegnet, er det et tegn på, at græsningen er for intensiv.

Foto: Anne Eskildsen

